

PRZEGLĄD CERAMICZNY

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM TECHNICZNYM I EKONOMICZNYM
WSZYSTKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU CERAMICZNEGO.

ROCZNIK JEDENASTY.

CENA PRENUMERATY:

Rocznie 10 Kor. = 5 Rb. = 10 Mk.

Pojedynczy zeszyt 50 hal.

Redaktor: Inż. Karol Rolle.

Adres Redakcyi i Administr.:
Podgórze, św. Floryana 5.

CENA OGŁOSZEŃ:

Cała strona 15 K., $\frac{1}{2}$ strony 10 K.,
 $\frac{1}{4}$ str. 6 K., $\frac{1}{8}$ str. 4 K., $\frac{1}{16}$ str. 2 K.

Przy powtórzeniu kilkakrotnem
znacznym opust.

N° 9.

z d. 10. maja 1911.

Treść:

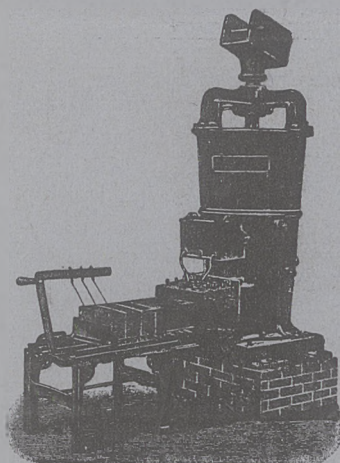
Przyczynek do dziejów polskiej ceramiki. — Podział wyrobów ceramicznych
Z powodu projektu nowej fabryki cementu w Galicyi. — Znamienne spro-
stowanie. — Sztuczne suszarnie. — Szkolnictwo. — Od Administracyi —
Ogłoszenia.

WINCENTY BOGUCKI, Chrzanów

Pierwsza GALICYJSKA FABRYKA

maszyn i form

dla przemysłu cegielnianego, cementowego
i betonowego

wyrabia: dla cegieł formy i stoły na cegły rę-
czne; prasy kieratowe i wtórne na cegły prasowane.
Prasy sankowe na dachówki tłoczone. — Drenarki
ręczne i motorowe.

Walcówki dla przerabiania gliny dla cegielni
i kaflarni.

Formy na rury i kręgi betonowe. — Prasy na dachówki cementowe.

Kosztorysy i cenniki na żądanie.

Bardzo liczne świadectwa wykonanych robót.

Dawne roczniki

„Przeglądu
ceramicznego“

o ile zapas starczy

po 6 kor.

do nabycia

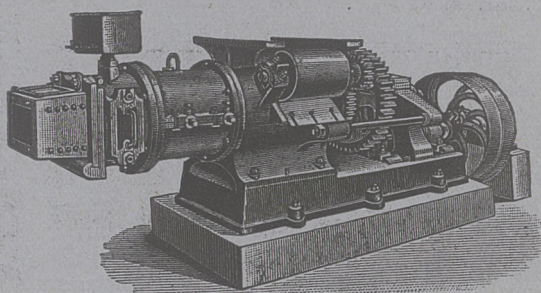
w Administracji „Przeglądu“

tamże do nabycia
bardzo interesująca
broшуra: 15

GLINA

Leski: I WYROBY Z NIEJ,
cena 60 hal.

wraz z przesyłką poczt.

CEMENT, ŻELEZO
A BETON.Casopis pro moderni kon-
strukce, stavební hmoty,
průmysl a obchod.Vychází 25. každého
mésice. 16Redakce a Administrace
Praha Vinohrady, Hal-
kova 56.Předplatné na 12 čísel
K 9'50, pro cizinu K 12Jac. Raubitschek
Praga-Bubna
Fabryka maszyn i odlewnia stali i żelaza.Zastępcza **Maks. Neumann**
Kraków ul. Szpitalna 36.Maszyny ceglarskie
wszelkiego rodzaju i najlepszej konstrukcjiMaszyny strycharskie
dla ruchu maszynowego i konnego.Wyrabiaczce
i maszyny rozdrabniające
dla wszystkich celów. 5Prospekty i katalogi darmo.
Próby i kosztorysy na żądanie.Ugniatacz Konoidowy
— (Stółkowy) —
pat. Horna
najlepsza i najpraktyczniej-
sza maszyna do przerabia-
nia gliny.

DWUTYGODNIK DOSTAW

Biuro Redakcji
i Administracji:

Lwów

ul. Kopernika 12.

Kraków

Jagiellońska l. 11.

Konto Pocztovej
Kasy oszczędn.:
L. 112560.poświęcony
galicyjskiemu
dostawnictwu
zawiera o wszel-
kich rozpisa-
nych dostaw-
wach publicz-
nych o zapo-
trzebowaniach
prywatnych itd.
i wychodzi 1-go
i 15-go każdego
mies. ze stałym
dodatkiem
ORGANIZACYAPrenumerata
za regularną
wysyłkę pisma
wynosi: 2

Kwartalnie 2 K.

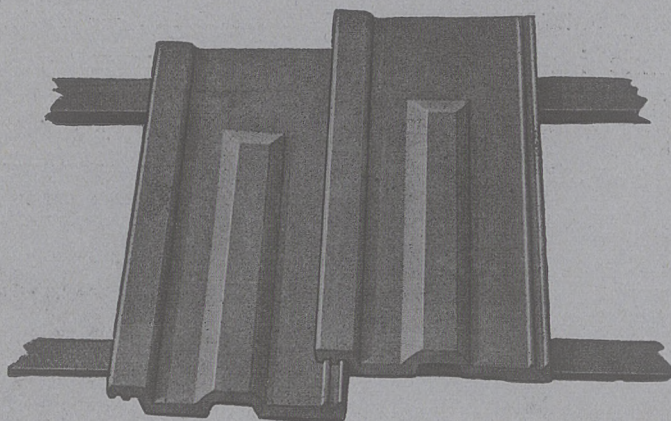
Półrocznie 4 K.

Rocznie 8 K.

Najlepsza — prasa na dachówki żłobkowane ciągnione.

w obecnej dobie

Patenty we wszystkich państwach przemysłowych.

Dzienna wydajność 12—15.000
sztuk dachówek.PODWÓJNY ŻŁOBEK
z przykryciem ukośnem i nasadką
do wiązania.Na żądanie natychmiast przesyła
się prospekty i wzory.

Dzielni zastępcy poszukiwani.

F. P. VIDIC i Sp.
Fabryka dachówek żłobkowanych
ciągnionych — dział maszynowy.LUBLANA (Laibach)
Kraina — Austrya.

Kominy fabryczne, omurowanie kotłów, piece pierścieniowe

dla przemysłu cegielnianego, wapiennego i cementowego,
własnych patentowanych systemów

buduje od 30 lat

budowniczy KOHOUT w Pradze III.

— Najlepsze piece nowoczesne. —

7

F. LORD

Biuro techniczne

Kraków, ulica Lubicz I. róg Kolejowej.

SKŁAD

maszyn i wszelkich przyborów dla
wszystkich zakładów przemysłowych
i gospodarczych, jako to: cegielń
tartaków, młynów, gorzeln i browarów.

**Kompletne urządzenia
Cegielni i tartaków.**

WAŁKI FILCOWE krajowego
wyrobu.

Stale na składzie w wielkich ilościach
i wszelkich dymenzyach **rury, łączniki,
i armatury.**

Motory parowe i benzynowe. — Smary,
oliwy oryginalne rosyjskie, pasy do ma-
szyn, płyty i sznury gumowe, węże gu-
mowe i parczane, gaza jedwabna oryginal-
na szwajcarska, kamienie i walce młyn-
skie, piły i cyrkularki angielskie, toczki
szmirglowe, **papier szybrowy, drut do
ceglarek** i wiele innych artykułów.

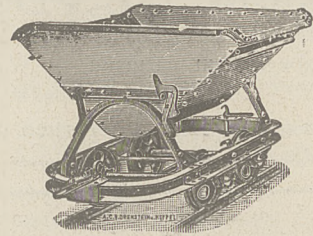
Instalacja światła elektrycznego i przeniesienia siły.
Skład wszelkich artykułów elektrotechni-
cznych. 13

Elektromotory, wentylatory, świeczniki i lampy stołowe.

LAMPY ŁUKOWE.

Lampki żarowe; Lampki Nernsta, Tantala
i Wolframa.

Ceny fabryczne. — Kosztorysy bezpłatnie.

Orenstein i Koppel

we Lwowie, Róg ulicy Asnyka 2, Pańska 5.

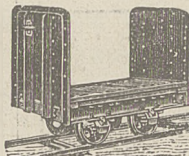
Fabryki

Kolei wązkotorowych i lokomotyw

Praga — Wiedeń — Budapeszt
urządzają i dostarczają:

kolejki przenośne i stałe.

Wagoniki do transportu gliny, cegieł i dachówek
mokrych i suchych.

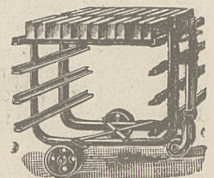
Wynajmują:

**Kompletne kolejki na pewien
okres czasu.**

*Katalogi, kosztorysy etc.
bezpłatnie.*

*Używane materiały zawsze
na składzie. 34*

Splata amortyzacyjna.

INŻ. W. DRZYMUCHOWSKI

BIURO TECHNICZNE

40

w Krakowie, ul. Dunajewskiego 9. Telefon 1100.

Dostarcza:

najnowszej konstrukcji **maszyny, prasy i formy** motorowe lub ręczne, do wyrobu **cegieł, dachówek, rur itp.** z gliny, cementu i betonu.

Kompletne urządzenia do fabrykacji **cegły piaskowej. Motory** parowe, gazowe, benzynowe, ropne i ssąco gazowe. — **Transmisje.** — **Armatury** dla pary, wody, gazu itp.

Artykuły techniczne jak: pasy transmisyjne, skórzane i z sierci wielbłądziej, rzemyki do szycia pasów, smary, oliwy, wszelkiego rodzaju szczeliwa itp. w najlepszych gatunkach i po cenach fabrycznych.

Szczeliwo „VAS-BLACK“ w laseczkach, pierścieniach i płytach, jedynie najlepszy, najpewniejszy i najekonomiczniejszy materiał do uszczelniania dławików, wentyli, przewodów itp. dla przegrzanej lub nasyconej pary o najwyższym ciśnieniu. — Wyłącznie i jedynie używane w wojennej marynarce w Polii, i przez największe zakłady przemysłowe w kraju i zagranicą.

Posiadam wyłączne zastępstwo do sprzedaży tego szczeliwa dla Galicyi i Bukowiny.

PATENTY na wynalazki

wyjednywa

Inżynier Stan. Dzbański

przysięgły Rzecznik patentowy 35

Wiedeń VII. Lindengasse 2 (w pobliżu c. k. urzędu patentowego).

KAROL ROLLE

-- inżynier technolog. --

Specjalista w sprawach przemysłu ceramicznego.

PODGÓRZE, św. Floryana 5. 4

Doradca techniczny przy projektowaniu, zakładaniu i prowadzeniu fabryk ceramicznych (cegieł, dachówek, kafli, wapna cementu, gipsu i t. p.).

Laboratorium dla badania surowców, gliny, piasku, wapieni i t. p.

Krajowe kursa dla
przemysłu ceramicznego
w Podgórzu.

Kształcą personal pomocniczy dla fabryk cegieł i dachówek. — Nauka bezpłatna. Początek roku szkolnego dnia 1-go października. — Nauka - - trwa 18 miesięcy. - -

3

OTTO HARDUNG

Wiedeń V/2 Kohlgasse Nr. 33.

Wiedeńskie zakłady dla farb i minerałów || Produkty górnicze i chemiczne.

Szkliva i emalie wszelkich rodzaj.

Popiół do szkliva. Kobalt. Smalta. Tlenek chromu. Tlenek cyny. Tlenek cynku. Tlenek miedzi i tlenki wszystkich metali. Barwniki, Skałki Kaolin. Glinka polewowa. Kwarzec. Chinacai. Fluoryt. Gips modelowy. Braunsztyn. Dolomit. Kalcyt. Minia. Glejta. Boraks. Kwas borowy. Glinka porcelanowa i inne materiały.

Jedno z najstarszych źródeł! 25

Dachówki pod drobnowidzem

Nie impregnowane.

Impregnowane zapomocą
„WATER PROOF ROOF“.

Water Proof Roof

jest bezbarwnym i jedynym co do skuteczności i taniości środkiem do impregnowania dachówek cementowych i glinianych, wyrobów kamieniarskich, oraz wszelkich rodzajów kamieni sztucznych i naturalnych. **Water Proof Roof** nadaje twardości przedmiotom impregnowanym, oraz czyni je wytrzymałymi na złamanie i odpornymi na wpływy atmosferyczne. Zapobiega również wsiąkaniu wody, a temsamem chroni dachówki od działania mrozu i pękania, wiązanie dachowe zaś ochrania od wilgoci, murszenia i przeciężenia.

Skutek gwarantowany. — Pierwszorzędne referencje. — Prosty sposób użycia.

Koszta impregnowania wynoszą dla 1000 dachówek zaledwie kor. 4.

Water Proof Roof dla dachówek glinianych dostarcza:

Gustaw König & Co.

FABRYKA FARB CERAMICZNYCH i GLAZUR
Prag - Karolinenthal.

Water Proof Roof dla dachówek cementowych dostarcza:

I. G. Jahreiss & Hoenig

Fabryki farb cementowych
Tribuswinkel-Josefsthal, Niederösterreich i Hamburg.

Przyczynek do dziejów polskiej ceramiki.

Parę razy spotykałem wzmiankę o fabryce fajansów w Pisarach pod Krzeszowicami i o rzekowem założeniu jej przez Artura hr. Potockiego około r. 1830. Miejscowi ludzie wskazują, że do dziś dnia istniejący domek jednopiętrowy położony niedaleko folwarcznych budynków był ową fajansarnią. Prawdopodobnie używała ona glinki ogniotrwałej, dawniej w pobliżu Rudnie i Mirowie wydobywane. Wyrobów tej fabryki nigdy nie widziałem, nie ma ich też w zbiorach publicznych krakowskich. Może znajdują się one gdzie w prywatnem posiadaniu, lecz trudno do nich dotrzeć.

W tomie III. „Kroniki krakowskiej“ zestawionej ze wzmianek czasopism współczesnych przez dr. K. Bąkowskiego (Kra-

ków 1910) znajduję na str. 62 następującą wzmiankę, zaczerpniętą z nr. 255 „Gazety Krakowskiej“, z 7 listopada 1834. „Pomiędzy fabrykantami tutejszo-krajowymi celuje fabryka fajansów, zwłaszcza we wsi Pisarach przez dziedzica teje p. Grünbauma, o której składzie w rynku miasta przy kościele P. Maryi donieśliśmy jeszcze przeszłego roku. Kto chce doznać tej prawdziwej pociechy jaką przynosi każdemu wzrost krajowego przemysłu, niech tylko zwiedzi skład rzeczony, a istotnie zdziwi go piękność wyrobów, tak pod względem użytku, jak wytworności w niczem prawie nieustępujących najlepszym zagranicznym“.

Bardzo byłoby pożądanem, gdyby kto z czytelników dostarczył jakichś wiadomości o tej fabryce, która tak niedawno i tak niedaleko tu istniała, a tak po niej ślad zaginął.

R.

K. ROLLE.

Podział wyrobów ceramicznych.

(Dokończenie).

Grupa dziewiąta.

Drugim działem wyrobów zwanych w Niemczech „Steinzeug“, stanowią wyroby o czerepie białym, prze-wieczającym t. zw. porcelany, a te rozgrupować można w dwóch grupach, których dziewiątą grupę stanowi porcelana twarda. Zowie się ona również porcelaną właściwą albo skaleniową (Feldspathporzellan) po francusku: porcelaine albo pate dure. Charakterystyką porcelany jest: czerep biały, jednolity, zwięzły i szczelny, dźwięczny, twardy, przełom muszlowy i szklący. C. g. 2,4 – 2,5. Wyrabia się z kaolinu z dodatkiem topnika (skaleni, kredy, pegmatytu) niekiedy piasku kwarcowego i glinki plastycznej. Szklivo jest przezroczyste, błyszczące, twarde a składniki ma ziemne (skaleń). Porcelana wypala się przy wysokiej temperaturze (stożek Seger 12—16). Z porcelany wyrabia się bardzo dużo przedmiotów, poczynając od naczyń aż do sztucznych kwiatów, porcelaną znajduje użycie na artykuły budowlane jak: płytki okładzinowe do wnętrza i na zewnętrzne ściany użyte, cegły do wykładania młynków i t. p. głównie jednak porcelana używa się jako naczynie i to użytkowe, ozdobne a nadto do celów technicznych, laboratoryjnych i t. p. Ważnym artykułem porcelanowym są nadto izolatory do instalacji elektrycznych, nadto guziki, kwiaty, zabawki (lalki).

Ważną rolę przy porcelanie odgrywa dekoracja barwna, a marny jej bardzo dużo rodzaj:

- 1) barwienie masy;
- 2) plastyczna dekoracja masą (pate sur pate);
- 3) barwienie szklivem; szklivo porysowane (craquele); szkliva krystaliczne;
- 4) malowanie szklivem dla wysokiej temperatury i to pod jak i na szkliwie;
- 5) malowanie szkliwami miękkimi, złocenie, srebrzenie i t. p.
- 6) zdobienie listrami.

Również i plastyczna dekoracja ma znaczenie bardzo ważne.

Wyroby porcelanowe n. p. biusty, figury i t. p. nie powleczone szklivem zowią się biskwitem.

W Polsce znaną była fabryka porcelany w Korcu na Wołyniu w końcu VXIII-go i na początku XIX-go wieku, a obecnie fabryka w Cmiełowie w Królestwie Polskiem.

Porcelana w Europie została wynalezioną na

początku XVIII. wieku przez alchemika Böttchera.

Grupa dziesiąta.

Porcelana miękka (porcelaine tendre) nazywa się tak dlatego, że otrzymywaną jest przez wypalenie przy temperaturze niższej, niż twarda i szklivo ma łatwiej topliwe, często ołowiowe. Grupa ta dzieli się na:

1) porcelana kostna albo angielska, do masy na wyrób jej używa się palonych kości. Wyrób jej datuje się od 1799 r. i pochodzi z Anglii. Ma czerep odznaczający się nadzwyczajną białością i znacznym przeświecaniem ale również jest on bardzo wrażliwy na wpływy fizyczne;

2) porcelana topiona (Frittenporzellan, porcelana francuska, staro-sevrska i t. p.) jest naśladownictwem porcelany chińskiej. Słynnym miejscem jej wyrobu było Sevres we Francji, gdzie wyrób ten kwitł od 1750 — 1804 r. Masę ma zbliżoną do szkła, gdyż brak w niej zupełny lub prawie zupełny glinki lub kaolinu.

W nowszych czasach często wyrabiają ten rodzaj porcelany, który ma użycie do wyrobu guzików, sztucznych pereł, sztucznych zębów i t. p.

3) parian albo biskwit są to wyroby z porcelany miękkiej nieszkłone, wyglądem przypominające słynne paryjskie marmury, barwy słabo żółtawej.

4) Porcelana azyatycka (chińska i japońska) bardzo rozmaita w wyglądzie i zdobieniu, różni się od europejskiej barwą czerepu bladego niebieskawą (zielonawą) i niektórymi sposobami dekoracji.

Japońska porcelana różni się nadto od europejskiej swym składem, mniej kaolinowym; co do składu chińskiej porcelany różnicy nie ma.

5) Nowa miękka porcelana na sposób azyatycki a to nowo-sevrska we Francji, a Segerowska w Niemczech.

Naśladownictwa te mają swe źródła głównie w tem, że dekoracja barwna znacznie wspólniej występuje na miękkiej porcelanie, niż na twardej.

Naśladownictwo to datuje się we Francji od r. 1881, gdzie opiera się na składzie porcelany chińskiej, podczas gdy słynny ceramik niemiecki Seger swoją porcelaną wysnuł z wzorów japońskich (w roku 1880).

W ten sposób dobiegłem do końca w tej pracy rozdzielenia wszystkich wyrobów ceramicznych na grupy. Pierwsza to praca tego

rodzaju w języku polskim i sam czuję, że ma wiele braków, które będzie można w przyszłości usunąć.

W utworzeniu tego podziału trzymałem się dzieła znanego w literaturze ceramicznej, a to „Handbuch der gesamten Tonwarenindustrie“ Bruno Kerla.

Z powodu projektu nowej fabryki cementu w Galicyi.

Usiłowania do rozwinięcia fabrykacji cementu w kraju

skreślił inż. K. Rolle.

(Dalszy ciąg patrz zes. 7).

I rzeczywiście ciągle widzimy te usiłowania, by krajowe zasoby surowcowe wyzyskać, by wykorzystać dobre warunki handlowe i po za istniejącymi dwoma fabrykami cementu utworzyć dalsze.

W tym kierunku żywszy ruch panuje we wschodniej, niż w zachodniej Galicyi, co jest o tyle naturalnem, że zachodnia Galicya już swoje potrzeby pod tym względem łatwo na miejscu zaspakajając może.

Nie wszystkie usiłowania odnośnie tu zarejestruję, nie wszystkie bowiem doszły do mojej wiadomości, o tych, o których pisać będę, może wszystkich szczegółów nie posiadam, lub niektóre doszły do mnie niedokładnie lub błędnie, sądzę jednak że to, co tu zestawie, mieć będzie pewne znaczenie dla dziejów gospodarczych usiowań w naszym kraju.

Jedną z najdawniejszych fabryk cementu, względnie jedną z pierwszych prób wprowadzenia u nas tego przemysłu, był zakład w Kołokolinie. Jest to miejscowość położona opodal linii kolejowej Lwów-Stanisławów, około 10 klm. od stacji Bukaczowce, posiadająca dobre surowce. Tam to około r. 1890 przedsiębiorca krakowski Hecht postawił piec szybowy i proste urządzenie maszynowe i począł wyrabiać cement. Po kilku latach niepowodzeń odstąpił cały zakład Janowi Bromilskiemu, kupcowi we Lwowie, ten czynił ogromne wysiłki, by go rozwinąć, otrzymał pomoc w postaci pożyczki z funduszu przemysłowego, zaangażował siłę techniczną w osobie p. Wł. Tomczyńskiego, obecnie dyrektora fabryki cementu w Ust-Kamyszczynie w Syberyi.

Niestety po kilku latach niepowodzeń, nie mogąc ich przetrwać i rozwinąć zakładu fabrycznego do należytej skali, zamknął go w r. 1896.

Do niepowodzenia przyczyniło się wiele okoliczności: znaczne oddalenie od linii kolejowej, brak kapitału, brak wiadomości technicznych.

Próby czynione z cementem tam wyrobionym dawały dobre rezultaty.

Usiłowania stworzenia konsorcjum czy też wynalezienia kupców nie wydały rezultatu; fabryka upadła.

Również w Galicyi wschodniej, w Komarówce koło Buczacza właściciel wapienników i fabryki dachówek p. Józef Wolgner czyni od jakich lat dziesięciu usiłowania, celem założenia fabryki cementu. Uzyskał nawet w tym celu poparcie Wydziału krajowego. W ostatnich czasach doszły mnie wieści o poważnych usiłowaniach rozwinięcia tam fabrykacji cementu.

Dawniejsze usiłowania, niż w Komarówce, czynione były znowu w ziemi krakowskiej, a więc w pobliżu istniejących fabryk w Płazie w powiecie chrzanowskim, gdzie właściciel, adwokat dr. Retinger około r. 1895 pragnął założyć cementarnię i poczynił bardzo daleko idące przygotowania. Bardzo żywe zamiary człowieka przedsiębiorczego i energicznego rozbiły się o szczupłość materiału surowego.

Okolo r. 1905 widzimy na zachodnich kresach Galicyi bardzo ruchliwie zainicyowane przedsiębiorstwo cementowe. W r. 1902 badałem pewne materiały, pochodzące z Andrychowa majątku hr. Bobrowskiego i znalazłem, że nadają się one do wyrobu cementu. Na tej podstawie właściciel pokładów surowca wraz z inż. Kłębkowskim, inspektorem techn. kontr. skarb. w Wadowicach zorganizował konsorcjum założycieli i rozpoczęł bardzo energiczną akcyę, celem wprowadzenia sprawy na realne tory. Zdaje się jednak, że i tu zbyt mała ilość surowca wpłynęła na zaniechanie danego zamiaru.

Sprawa założenia cementarni parę razy jeszcze wchodziła na porządek dzienny w ostatnich latach. Istniał projekt założenia wielkiej cementarni w najbliższej okolicy Krakowa. Szukano surowca w Mydlnikach, w Witkowicach przy Krakowie i innych kilku miejscowościach, lecz bezkutecznie.

W ostatnich latach i w Sejmie sprawa ta się odbywa. Poseł ruski Hanczakowski kilkakrotnie wnosi, by Wydział krajowy poczynił starania co do założenia cementowni w powiecie kosowskim, wpłynęło wiele petycji, które, wraz z wnioskiem posła Hanczakowskiego oddano do referatu posłowi dr. Kolišcherowi z nieznanym mnie bliżej wynikiem.

Wreszcie w ostatnich czasach sprawa omawiana weszła na realniejsze tory. Znany przemysłowiec i poseł sejmowy Edward hr. Mycielski jeszcze w roku 1907 począł czynić studia nad założeniem cementarni. Badania i poszukiwania surowców i odpowiedniego miejsca na założenie fabryki trwały lat kilka. W międzyczasie, w końcu roku 1910 powstał dawno żądany i oczekiwany krajowy Bank przemysłowy i ten od razu wziął w rękę inicjatywę we wielu poważnych sprawach przemysłowych. Zbadawszy przedłożone sobie studia i projekta wypracowane przez hr. Mycielskiego i uzyskawszy w Namiestnictwie przedwstępną koncesję, otworzył wraz z inicjatorem tej fabryki w lutym t. r. publiczną subskrypcję na kapitał zakładowy Towarzystwa akcyjnego fabryki cementu „Górka“ w Sierszy koło Trzebini.

Z rozestanych programów widzimy, że strona finansowa nowego przedsiębiorstwa oparta

jest o kapitał zakładowy 3 milionów koron w 15.000 akcyach po 200 kor. Akcje będą notowane na giełdzie wiedeńskiej. Walne zgromadzenie konstytuujące wybierze organa stowarzyszenia, którymi będą: dyrekcyja, rada nadzorcza i komisya rewizyjna. Jak nas dochodzą wieści, kapitał zakładowy został prawie podwójnie pokryty subskrypcją, a najbardziej dodatnią stroną tej sprawy jest ta okoliczność, że bardzo dużo subskrypcyj jest na małe udziały, kilku lub kilkunastu akcyj. co jest dowodem, że przemysł budzi zainteresowanie w szerokich kołach naszego społeczeństwa i objawia ono zaufanie do krajowych przedsiębiorstw.

Jest to też zachętą do dalszej akcji dla Banku krajowego.

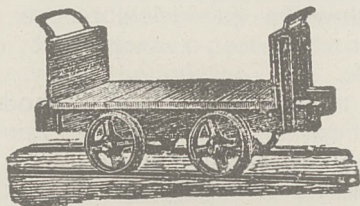
Technicznie projekt nowej fabryki wygląda w sposób następujący (przytaczam wedle programu przedłożonego przez proponentów Tow. akc.):

I Miejsco wość: Projektowana fabryka ma być zbudowaną w Górcie obok Sierszy, a zatem w pobliżu Trzebini, stanowiącej, jako centrum węglowe galicyjskie, pierwszorzędny punkt przemysłowy, w danym wypadku tem ważniejszy, ileże ogromne, prawie nieprzebrane złoża znakomitego surowego materiału, nadającego się do wyrobu cementu sąsiadują bezpośrednio nietylko z węglem, ale i z najświetniejszym zachodnim punktem węglowym galicyjskich kolei.

Położenie to daje projektowanej fabryce od razu bardzo korzystne stanowisko wobec fabryk konkurencyjnych, gdyż zarówno sprzyjające fabrykacji lokalne warunki, jak i względy taryfowe i geograficzne, umożliwią nowemu przedsiębiorstwu nietylko bardzo tanią produkcję, lecz i łatwe zdobycie i opanowanie najważniejszych rynków zbytu, tak w Galicyi, jak i zachodnich prowincjach Monarchii. Również i osiągnięcie korzystnego eksportu do Niemiec, a w szczególności w okolice górnośląskie, dokąd, n. p. szczakowska fabryka znaczne ilości swego cementu sprzedaje, jak i wywóz do Królestwa Polskiego i Rosyi, byłyby dla nowego przedsiębiorstwa bardzo ułatwione i możliwe.

Jakkolwiek fabryka połączoną będzie bezpośrednio z linią kolei lokalnej, to uzyskała ona już zapewnienie ze sfer miarodajnych, że transporty jej będą przerachowywane na taryfę kolei państwowych.

II. Teren pod fabrykę: Na podstawie geologicznych badań, całego szeregu dokonanych wierzeń i prób chemiczno-mechanicznych z materiałami surowymi i wypalonym z nich

E. Giełdziński

Fabryka kolei wąskotorowych i wagonów

Lwów, Plac Maryacki. Tel. 1200

urządza i dostarcza:

kolejki przenośne i stałe dla cegielni kamieniołomów, wapienników, tartaków i t. p.

dostarcza i wypożycza:

szyny, tarcze obrotowe, rozjazdy, lokomotywy, bagrownice, wózki kolebkowe dla gliny, wózki pomostowe dla palonej cegły, wózki piętrowe dla suchej cegły itp.

Wynajmuje kompletne kolejki na pewien okres czasu.

Używany materiał oraz części składowe zawsze na składzie.

 Bagrownice dla cegielni.

Katalogi i kosztorysy bezpłatnie.

Splata amortyzacyjna. 54

próbnym cementem, komitet wybrał z pomiędzy kilku pod rozważę wziętych terenów, — kompleks gruntów na terytorium gminy Górka, gdzie znalazł nietylko dostateczny zapas materiału (wapienia i odpowiedniej gliny) przydatnego do wyrobu najlepszego cementu, lecz i inne warunki sprzyjające rozwojowi takiego przedsiębiorstwa, jak wodę, łatwe połączenie kolejowe i bliskość węgla. Przyszła fabryka ma być połączona krótkim, bo niespełna kilometr długości mającym torem przemysłowym ze stacją Siersza, natomiast kolejka wązkotorowa, lub też kolej linowa połączy nową fabrykę z szybem węglowym „Artur“, skąd będzie czerpać tani, a wybornie do jej celów nadający się materiał opałowy.

III. Urządzenia techniczne i sposób fabrykacji: Projektowana fabryka ma być co do urządzeń ostatnim wyrazem tego, co w tej dziedzinie dotychczas zdołano osiągnąć pod względem mechaniki, sprawności, ekonomii i bezpieczeństwa ruchu, co zaś do sposobu fabrykacji, mają być do danego surowego materiału i krajowego węgla zastosowane najbardziej poprawne metody, obliczone na uzyskanie jak najlepszego ostatecznego produktu. Rozwiązaniem obu tych zadań zajmą się najwybitniejsi w tym zawodzie technicy.

Zapotrzebowanie ogólne siły motorycznej wyniesie około 1300 koni parowych, wobec czego urządzenia przeznaczone do wytworzenia tejże muszą być obliczone na około 1500 koni parowych.

IV. Koszta powstania zakładu Wysszczególniony poniżej kosztorys budowy i urządzeń projektowanej fabryki opiera się przeważnie na ofertach i kosztorysach firmy F. L. Smidth & Co. w Kopenhadze, w części zaś na cyfrach, przyjętych za uzasadnione przez komitet wykonawczo-organizacyjny.

Tenże komitet zebrał cały szereg ofert, ze strony różnych wykonawców zakładów tego rodzaju, z pomiędzy których oferta i kosztorysy firmy F. L. Smidth & Co. wzbudzają pod każdym względem największe zaufanie. Firma ta światowej sławy daje największe gwarancje, że dostarczone przez nią w danym razie urządzenia będą bezwarunkowo najlepsze i najodpowiedniejsze, aby z danego materiału uzyskać cement pierwszorzędnej jakości.

Na podstawie cyfr kosztorysów firmy F. L. Smidth & Co. uzupełnionych przez komitet cyframi zupełnie lokalnej natury, przyjmuje się, że budowa zakładu, koszta zakupna terenu, należytości przenośne i prawne, oraz wszelkie inne wydatki połączone z założeniem przed-

siębiorstwa — wyniosą około K 2,500.000.— doliczywszy zaś do tego kapitał obrotowy, wraz z odsetkami budowlanymi (interkalarya) w kwocie „ —,500.000.— okazuje się potrzeba ogólnego kapitału w kwocie . . . K 3,000.000.—

który wobec nadzwyczajnej rentowności przedsiębiorstwa powinien się w całości w kraju znaleźć.

V. Koszta produkcji: Wspomniane już na wstępie korzystne położenie fabryki zapewni jej bardzo tani materiał opałowy, w postaci najdrobniejszych sortymentów węgla z położonej w odległości jednego kilometra kopalni w Sierszy. Założyciele zapewnili projektowanej fabryce węgiel po cenie, po jakiej żadna z konkurencyjnych fabryk cementu (nie wyłączając fabryki szczakowskiej) nie jest w możności uzyskania potrzebnego jej materiału opałowego.

(Dok. nast.).

Znamienne sprostowanie.

We wszystkich dziennikach krakowskich pojawił się jednobrzmiący komunikat prezydium krakowskiego Towarzystwa w następującej formie:

„W Nr. 10. z dnia 15. kwietnia 1911 czasopisma „Przemysł ceramiczny“ zmuszoną została Redakcja tegoż umieścić na podstawie § 19 ustawy prasowej sprostowanie w sprawie artykułu swego z d. 15. lutego br. pod tytułem: „Próba rozbitcia związku“ ogłoszonego“.

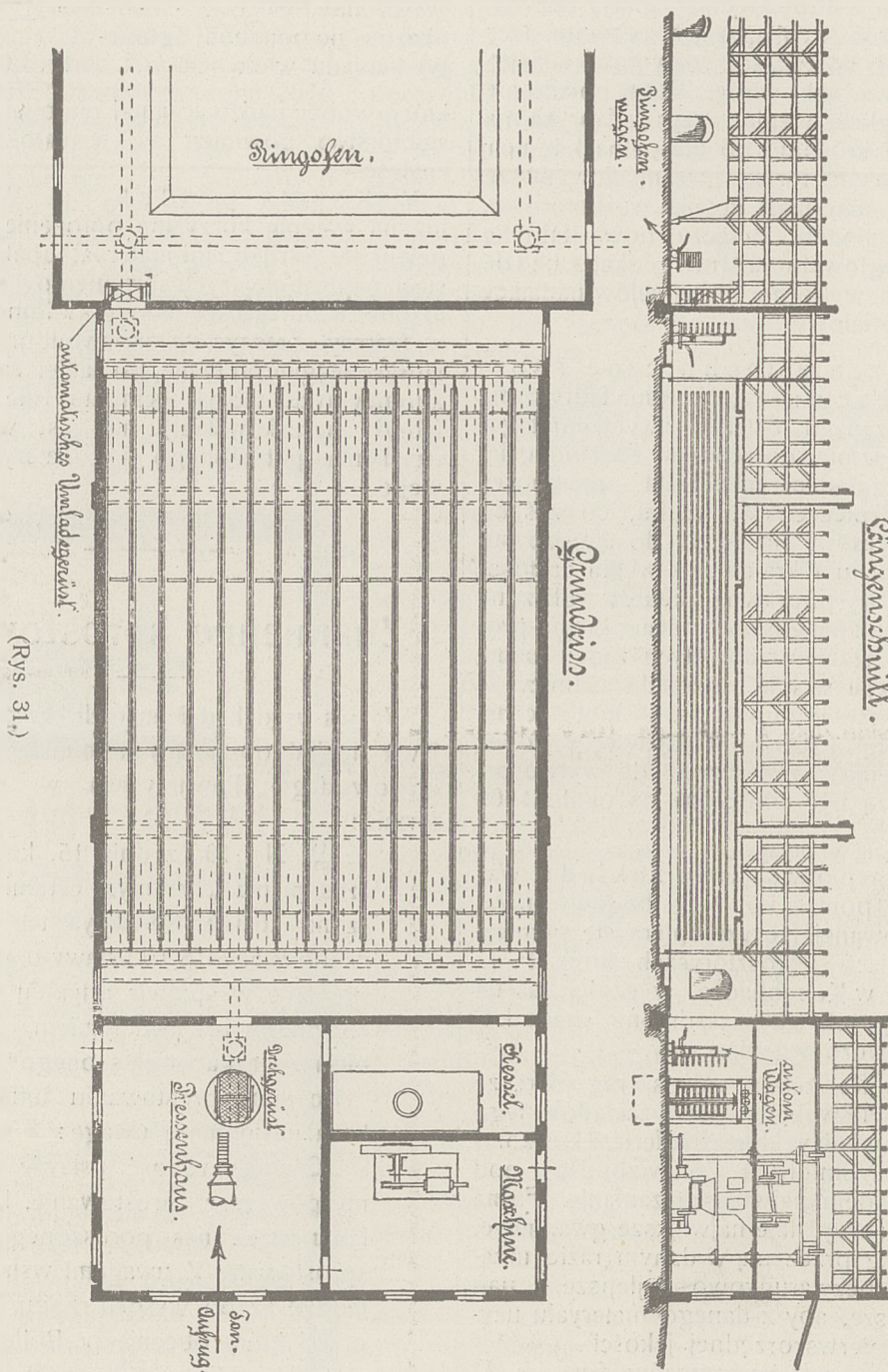
Po tem sprostowaniu umieściła redakcja następującą uwagę:

„Czyniąc zadość ustawie zamieszcza my powyższe sprostowanie, które jednak faktu przez nas poruszonego wcale nie sprostowało. Z uwagami wstrzymamy się jednak aż do wyroku Sądu Tow. techn. przed który obecnie p. Rolle za te i inne sprawki pociągnięty został“.

Krakowskie Tow. techn. stwierdza niżej na podstawie konkretnych faktów, że uwaga ta mija się zupełnie z prawdą, gdyż przed Sąd Tow-a

rzystwa technicznego, który w ogólności od czasu istnienia Tow. pierwszy raz do funkcyonowania powołany został, postawionym jest p. Roman

w „Przemysle ceramicznym“ była rozpatrywana przez Zarząd Towarzystwa technicznego na posiedzeniu w dniu 3. maja br. pod przewodnictwem Rady dworu J. Horoszkiewicza i

(Rys. 31.)

Z. Ciesielski, odpowiedzialny redaktor „Przemysłu ceramicznego“, a nie p. Karol Rolle“.

Sprawa zamieszczenia kłamliwej notatki

wszyscy obecni dali jednoznacznie wyraz oburzeniu z powodu umieszczenia powyższej notatki.

J. Galer.

Sztuczne suszarnie.

Suszarnie z Duderstadt, dziś głośne, należą do najnowszych, gdyż wprowadzone są dopiero od kilku lat i o ile dotychczasowe doświadczenia są miarodajne, z dobrym wynikiem.

Suszarnie te opierają się na zasadzie Kellerowskiej, to samo rzecz można o aparatach i środkach transportowych z tą suszarnią związanych.

O ilesame suszarnie są istotnem ulepszeniem suszarni Kellerowskiej, to jednak aparaty Kellerowskie mają bezsprzeczne przed tymi pierwszeństwo.

Towarzystwo budowy suszarni w Duderstadt buduje suszarnie w trojaki sposób, a mianowicie: a) parterowe,

b) nad piecem i

c) kanałowe

Roessemann i Kühnemann

(Juliusz Weiss)

— Lwów —

ul. Kopernika I. II.

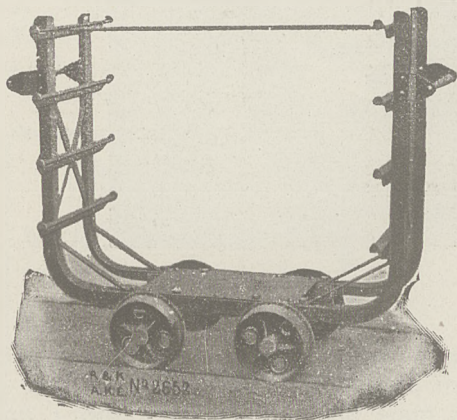
Telef. I. 627.

dostarczają i zakładają tory kolejek wąskotorowych oraz normalne dojazdowe, dla cegieł, kamieniołomów, wapienników, fabryk cementu i t. p.

W Pradze i Budapeszcie własne fabryki zwrotnic, tarcz obrotowych, wózków wszelkich typów i t. p.

Bagry!

Maszyny do betonu!

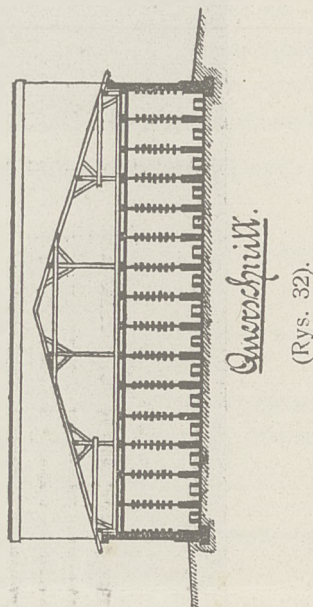
Wynajem kolejek.

19

— Katalogi i oferty bezpłatnie. —

Suszarnie parterowe składają się z kanałów 10—40 m długich, oddzielonych od siebie ściankami na $\frac{1}{2}$ cegły.

Kanały te są zamknięte od góry powalą betonową, lub z cegieł pustych. W powale tej umieszczone są na całej długości kanału szczeliny, które łączą się w umieszczonym w środku kominie (rys. 31). Temi szczelinami, które odpowiednio rozmieszczone, wytwarzają równomiernie przeciąg, odprowadza się powietrze wil-

gocią nasycone do kominia, stamtąd zaś na zewnątrz. Wszystkie szczeliny kanałów posiadają zasuwę, któremi przeciąg w kanale — stosownie do warunków atmosferycznych — można regulować.

Wzdłuż podłogi kanału biegną pasma rur grzebieniowych, a ilość tych pasm jest zależną od jakości materiału i od czasu suszenia. Do rur grzebieniowych doprowadza się w czasie suszenia parą zużytą od maszyny. W pierwszym stadium suszenia — zamiast pary, wprowadza się do rur ciepłą wodę, a gdy wyrób już stężał do tego stopnia, że wyższe temperatury może bez szkody znieść, zastępuje się wodę parą o ciśnieniu 0,2 atm.

Pod poszczególnymi pasmami rur znajdują się kanały, którymi doprowadza się powietrze z zewnątrz. Kanały te są tak urządzone, że można do nich doprowadzać ciepło z pieca i w ten sposób zwiększyć efekt cieplny.

Przekrój poprzeczny kanału (rys. 32.) przedstawia się tak samo jak w suszarni Kellerowskiej, tj. na całej wysokości kanału znajdują się co pewien odstęp rzędy wystających cegieł.

Na tych rzędach układa się wzdłuż całego kanału ramki z wyrobami.

Zawożenie i wywożenie wyrobów odbywa się wózkami automatycznymi (fig. 33).

Napełnianie suszarni odbywa się w następujący sposób: przy prasie ustawiony jest stojak obracalny, na który układa się ramki. Robotnik odbierający cegły kładzie je na tych

obraca się go i w ten sposób odbywa się dalsze zapełnianie. Gdy już jedna połowa stojaka została napełniona, wjeżdża się w nią wózkiem automatycznym, zabiera jej zawartość, którą w analogiczny sposób zapomocą korbki i dźwigni przy wózku umieszczonej osadza się na wystających rzędach w kanale

Podczas gdy przy wózkach Kellerowskich

(Rys. 33).

ze. Stojak ten jest w ten sposób urządzony, że robotnik układa cegły zawsze na wysokości ręki, gdyż rama stojaka jest ruchoma w kierunku pionowym. Po założeniu dwu ramek robotnik przez pociągnięcie łańcuszka obniża stojak o następne dwie ramki. Gdy w ten sposób cała połowa stojaka została zapełniona,

rama z wyrobami podnosi się tylko w kierunku pionowym, to przy wózkach z Duderstadt ramę podnosi się łukowato i opuszcza pionowo. Ma to na celu — zdaniem wynalazcy — zaoszczędzenie siły; lecz gdyby to istotnie miało miejsce w tym stopniu, że dałoby się odczuwać, to przecież tę ulgę opłaca

się czasem, którego nierównie więcej niż przy Kellerowskich, spotrzebowuje się przy wózkach z Duderstadt.

Kanał zamknięty jest drzwiami obustronnie tak, że w niektórych wypadkach przez otwarcie tychże może się suszenie odbywać pewien czas powietrzem zewnętrznym.

Po zamknięciu drzwi ogrzewa się rury ciepłą wodą, a następnie parą. Czas schnięcia cegieł wynosi od 4 do 6 dni przy ogrzewaniu trwałem. Wysuszone wyroby wywozi się wózkami automatycznymi, ponieważ te jednak są za wysokie, aby nimi można było wyroby transportować bezpośrednio do pieca, zatem cegły z wózków składa się w specjalnie skonstruowanym stojaku, stamtąd zaś automatycznie przez obniżanie ramy tegoż, składa się poszczególne rzędy ramek z wyrobami na wózek obustronnie. W ten sposób ułożoną zawartość połowy stojaka zawozi się do pieca. (D. n.).

SZKOLNICTWO.

Szkoła ceglarska w Zwickau w Saksonii miała w półroczu zimowym r. szk. 1910/11 uczniów 21. z tego 5 z Austrii, z tych 1 miała maturę, 9 uczęszczało do jakiejś szkoły średniej, a 10 ukończyło szkołę ludową. — Rodzice 11 byli właścicielami cegielni, 8 majstrami, a 1 robotnikami. Prócz dyrektora uczyło 12 nauczycieli. Odbyto w ciągu półroczu 13 wycieczek do fabryk. Szkoła uzyska wkrótce nowe urządzenia. Warunki przyjęcia do szkoły: ukończenie 16-tu lat, ukończona szkoła ludowa i roczna praktyka. Opłata za półrocze dla obcokrajowców 120 K.

OD ADMINISTRACYI.

Do niniejszego zeszytu dołączamy prospekt maszyn budowlanych, głównie do mieszania betonu firmy „Allgemeine Baumaschinen Bedarfs Gesellschaft“ we Wiedniu

Zastępcą tej firmy na Galicyę i Śląsk jest inż. Józef Weingrün w Krakowie

Albert Pillivuyt

WYRÓB PORCELANY
białej i malowanej.

21 Specjalność:
porcelana do użycia na
ogniu

biała, zielona i brunatna.

FOÉCY (Cher). Francja.

Rok założenia 1855. 12

A. LACROIX & Cie

W PARYŻU

(172, Avenue Parmentier à Paris)

BARWNE SZKLIWA

emalie, tlenki, polewy dla porcelany, fajansu, szkliwa przeszrocyste, opalowe, krystaliczne, i nieprzesrocyste.

DOSTAWA DLA WSZYSTKICH FABRYK
CERAMICZNYCH.

ZAKŁAD DLA DEKORACJI I ARTYKUŁÓW
MALARSKICH.

60 odznaczeń na wystawach światowych.

Najwyższe odznaczenie na wystawie
światowej w Londynie w r. 1908.

Bardzo wytrawny

palacz

w piecu kręgowym zarazem

majster ceglarski

poszukuje zaraz posady

Zgłoszenia pod Palacz I. 38 do Administracji.

Poszukuje się — kierownika fachowego

do cegielni i wapiennika. 50

Zgłoszenia wraz z odpisami świadectw i curriculum vitae należy nadsyłać do firmy „Wł. Dudziński, Nowotny i Spółka, Nowy-Targ“.

Zdolny palacz pieców kręgowych
poszukuje pasady

zaraz. — Zna się dobrze na wypalaniu materiałów w zakresie ceglarski wchodzących, także na wyrobach surowych; — kawaler, mówi po polsku i niemiecku; posiada dobre świadectwa. Łaskawe zgłoszenia do Redakcji „Przeglądu“ dla T. K. 51.

TOWARZYSTWO DLA BUDOWY SZTUCZNYCH SUSZARNI

Biurowo techniczne ceglarskie.

Stow. z ograni. odpow. 49

Własne cegielnie probiercze.

— Prospekty opisy. —

DUDERSTADT W H.

— Świadectwa. Rysunki. —

Sztuczne suszarnie ponad piecem i na ziemi z automatycznym ładowaniem i najlepszym wykorzystaniem ciepła z kręgowca i pary wylotowej.

S. Haas i T. Silberberg

Fabryka wyrobów betonowych i skład materiałów budowlanych.

Kraków, ul. św. Tomasza 14, róg ul. św. Jana (Grand Hotel).

Utrzymuje na składzie: Cement opolski i krajowy, wapno hydrauliczne kufsteinskie, gips murarski i rzeźbiarski, tutek śląski, angielski i belgijski, ogniotrwała papę dachową i izolacyjną, smołę pogazową i asfaltową, karbolineum, asfalt i gudron „Trinidad”. Rury kamionkowe wewnątrz i zewnątrz szklone, posadzki kamionkowe czeskie, dachówki różnych systemów.

14

Wyłączne zastępstwo szklonych cegieł fasadowych (glasierte Verblendziegel)

Wykonują roboty asfaltowe i betonowe, kanalizacje domów z rur kamionk. i betonów.

Do dużej fabryki posadzek terrakotowych

na południu Rosyi — potrzebny jest wytrawny samodzielny majster najmniej z trzechletnią praktyką, specjalista w branży ceramicznej. Poważne rekomendacje niezbędne.

Oferty piśmienne wyczerpujące z wymaganiami adresować pod literami K. K. do Redakcyi „Przeglądu Ceramicznego“.

Gazeta 8
Przemysłowo-Handlowa
Pismo tygodniowe
Organ Koła Przemysłowców

Redakcja i Administracja: **Warszawa, Boduena 5. Tel. 6259.**
Skrzynka pocztowa 397. Prenumerata: rocznie 12 rb., kw. 3 rb., z przesyłką lub odnośz.

Czasopismo techniczne
Dwutygodnik
Organ Tow. Politechnicznego we Lwowie

założony 1883 r., poświęcone sprawom technicznym. Przedpłata roczna 18 kor., 15 marek, 7 rubli

Lwów, 9
ul. Zimorowicza.

Pierwsze Brneńskie Towarzystwo dla wyrobu maszyn „Wannickwerk“ — Brno

dostarcza zupełne urządzenia i t. p. dla cegielni, fabryk szamoty, rur, dachówek, wszelkich wyrobów glinianych i zapraw, a w szczególności:

Maszyny ceglarskie każdej wielkości dla wyrobu cegieł, licówek i dachówek.

Maszyny strycharskie patent „Dornbuscha“ najlepsze z dzisiejszych strycharek, najmniejsza i najtańsza obsługa, gdyż odpada wyrzucanie cegieł z form.

Maszyny rozdrabniające: łamacze, ugniatacze dla mielenia na sucho, rozdrabniacze, walcówki.

Ugniatacze masy wilgotnej konstrukcyi zwykłej i wielostopniowe patentu „Rakowskiego“.

36

Hydrauliczne prasy na cegły i płytki patentu „Friedricha“.

Automatyczne zasilacze „Oekonom“ systemu Gielowa

Maszyny parowe. — Kotły parowe. — Turbiny parowe systemu Parsona. — Motory na gaz ssany i benzynę systemu „Körting“, na ropę własnego systemu. — Pompy. — Transmisye.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Wiercenie studzien. — Ustawianie pomp, Instalacje domowe z klozetami, łazienkami i t. d.

Centralne

Ogrzewanie i Wentylacje

wszelkich systemów

ŁAŹNIE, MECHANICZNE PRALNIE,
SUSZARNIE i t. d.

projektuje i wykonuje:

Inżynier Leonard Nitsch i Spółka.

Kraków: ul. Kolejowa 18. = Lwów: ul. Fredry 6.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót.

Kosztorysy bezpłatnie.

26

Marcheggaska Fabryka maszyn i odlewnia żelaza w Marchegg.

Specjalna fabryka do budowy maszyn rozdrabniających dla wszystkich celów.

Kompletne urządzenia cegielń.

Budowa: Zakładów dla łamania i sortowania szutru, odsiewania piasku, fabryk gipsu, nawozów sztucznych i t. p.

Patentowane młyny „ORION“ z ulepszonymi separatorami.

Urządzenia transportowe najnowszej i najlepszej konstrukcji.
Własna odlewnia dla odlewów szczególniejszej twardości.

Plany i kosztorysy na żądanie.

24

Chemiczna fabryka farb i szkliv, Zakłady Kaolinowe i parowa odmularnia w Nepomyślu koło Karlsbadu

Biuro sprzedaży glinki z kopalń blosdorfskich i glin szamotowych.

J. Eliáš, Praga (Karlin)

dostarcza dla fabryk ceramicznych.

17

Szkliva:

Łatwo topliwe szkliva kaflarskie, najmialsze, w różnych odcieniach, bezbarwne szkliva dla kafli polewanych. Szkliva topione białe, niebieskie, czerwone, zielone, żółte i. t. d. topniejące przy stożku Seger 010-08.

Tlenki, Kobalt, Smalta, Minia i Glejta etc.

Wysyłka do wszystkich krajów. Laborat. dla przemysłu ceramicznego.

Minerały:

Gliny polewowe i wykładowe wypalające się biało, szamota palona i mielona, glina szamotowa, kaolin i ziemia porcelanowa, czeski kwarzec, glina kamionkowa gliny podkładowe chude i tłuste. Polewy i szkliva do każdego materyału.

Dla większych odbiorców specjalne oferty. Żądać próbek i oferty.

PODKŁADKI

pod dachówki i gąsiory (ramki, klepki) z drzewa gorącym powietrzem suszonego, heblowane i nieheblowane, w najlepszym wykonaniu, po cenach konkurencyjnych dostarcza

Fabryka drobnych wyrobów drzewnych L. Tabaczyński i Ska

Nowosielica pod Wygodą (powiat Dolina).

11

Przyjmuje zamówienia na wszelkie roboty drewniane dla cegielni, drenarni i dachowczarni.

J. K. LOMBARDO i Sp.

Kraków Straszewskiego 28. — Warszawa Wspólna 11.

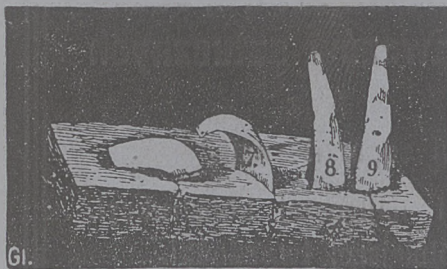
Biuro techniczne dla przemysłu chemicznego.

Przedstawicielstwo Marcheggskiej fabryki urządzają: kompletne cegielnie, fabryki ceramiczne i fabryki szutru.

Dostarczają: ceglarki, młyny kulowe, wszelkie aparaty do rozdrabniania materyałów twardych i przerabiania gliny.

Maszyny najlepszej konstrukcji i z najlepszego materyału — Setki świadectw i liczne odznaczenia. —

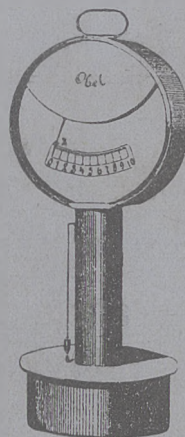
Kosztorysy i oferty darmo.

Stożki

Segera

jedyna i najlepsza kontrola dobrego i taniego wypalania wszelkich wyrobów z gliny.

Specjalność: przemysł cementowy, betonowy, rekonstrukcja palenisk i kontrola techniczna fabryk.

Dostarczają:

Wszelkie specjalności dla cegielni i fabryk ceramicznych. Ciągomierze systemu Obla.

Wszelkie aparaty do kontroli ruchu technicznego.

Gips francuski i węgierski dla fabryk dachówek i kafli.

Angielski drut stalowy dla cegielni.

Papier szybrowy.

1

Szkliva wszelkiego rodzaju.

Wyłączne zastępstwo fabryki szkliv i zakładów kaolinowych w Nepomyślu firmy „J. ELIÁŠ”

w Pradze.